

Forsøpling på Bystranda i Kristiansand

En studie av forsøplingsituasjonen på Bystranda, med formål å identifisere sentrale drivere og konkrete tiltak mot forsøplingsproblemer i parkområdet.

Sommer 2021

Innholdsliste

1) Introduksjon til byparkstudiet

1.1 Bakgrunn

1.2 Formål og målsetning

1.3 Metodegrunnlag

1.3.1 Beskrivelse av observasjonstidspunkter

1.3.2 Beskrivelse av observasjonsområder og målingsområder

1.3.3 Overordnet forsøplingsgrad, plukkanalyse og observasjon

2) Byparkstudiet av Bystranda

2.1 Studieobjektet Bystranda

2.1.1 Beskrivelse av Bystranda

2.1.2 Eksisterende tiltak for god søppelhåndtering på Bystranda

2.2 Funn og resultater

2.2.1 En oppsummering av observasjon av besøkende og brukere av Bystranda

2.2.2 Grad av forsøpling på Bystranda

2.2.3 Hvem forsøpler på Bystranda?

2.2.4 Når forsøples det?

2.2.5 Årsaker til typisk forsøplingsatferd på Bystranda

3) Anbefalte tiltak

3.1 Forventet oppførsel på Bystranda

3.2 Holdningsskapende tiltak rettet mot ungdom

3.3 Dialog med lokale utsalgssteder

3.4 Skilting

3.5 Arrangørkrav i forbindelse med avfallshåndtering offentlige arrangementer

4) Oppsummering etter arbeidsmøte med Kristiansand kommune/parkvesenet

4.1 Gjennomgang og konkrete tiltak for 2022

4.1.1 Avfallsstasjoner ved inngangene til Bystranda

4.1.2 Holdningsskapende kampanjer rettet mot ungdom

4.1.3 Dialog med utsalgssteder

4.1.4 Arrangementveileder

1. Introduksjon til byparkpilot på Bystranda

1.1 Bakgrunn

Forsøpling i forbindelse med sesong- og værskifte fra vår til sommer er ikke nytt og forsøpling i byrommet er ikke bare et urbant problem, men utgjør også en vesentlig del av problemer knyttet til marin forsøpling. Sesongbasert byparkforsøpling knyttes naturlig til sesong- og værskifte, og som følge av økt uteaktivitet. Videre må forsøpling av byparker sees i sammenheng med økning hos konsumenters bruk av engangsartikler i forbindelse med endring i våre mat- og hverdagsrutiner.

Kristiansand kommune har opplevd økt forsøpling i sentrale byområder, og særlig på Bystranda. Kommunen har mottatt henvendelser og klager i forbindelse med forsøpling av Bystranda i helgene (på ettermiddag/kveldstid) og ellers når det er fint/varmt vær.

I forbindelse med sommerkampanjen til Hold Norge Rent, #likefinsomfør, innledet vi et samarbeid med Kristiansand kommune for å gjennomføre en mindre pilotstudie på Bystranda i sommerferien 2021. Sommerkampanjen #likefinsomfør har som formål å rette oppmerksomhet mot sporløs ferdsel i naturen og i bybildet – et budskap som gjenspeiles i byparkpiloten i Kristiansand. Formålet med pilotprosjektet på Bystranda var å få bedre innsikt i hva som forårsaker forsøpling av parken og videre identifisere hvilke tiltak som kan bidra til å redusere forsøplingsrisikoen.

1.2 Formål og mål for byparkpiloten

Det overordnede formålet i #likefinsomfør byparkpiloten var å få bedre innsikt i hva som er de sentrale driverne bak forsøplingsatferd hos parkbrukere. På bakgrunn av ervervet innsikt vil Hold Norge Rent, i samarbeid med kommunen og parkvesenet, foreslå anbefalte tiltak for å redusere forsøplingsrisikoen og videre håndtere forsøplingsproblemene på Bystranda.

Før oppstart satt vi oss tre mål for #likefinsomfør byparkpiloten:

- Identifisere hvor i parken det forsøples og fra hvilke grupper parkbrukere.
- Identifisere sosiale og miljømessige kontekster og drivere som øker forsøplingsrisikoen.
- Identifisere tiltak som direkte adresserer relevante drivere.

1.3 Metodegrunnlag

Hold Norge Rent gjennomførte byparkpilot på Bystranda i Kristiansand sentrum i juli 2021. Bystranda ble valgt som pilot fordi parken er et sentralt samlingssted i byens sentrum og et populært område for turgåere, organisert aktivitet og sosiale sammenkomster. Følgende kjennetegn gjør Bystranda til et relevant parkområde for denne studien:

- En bypark og et grøntområde
- Et sentralt samlingssted for sosiale sammenkomster
- Tilrettelagt for aktivitet/sosialt samvær/idrett
- Området brukes av et mangfold av grupper i kommunen
- Godt tilrettelagt avfallshåndteringen i området

1.3.1 Beskrivelse av utvalgte observasjonsområder på Bystranda

Hvert område ble observert to ganger (to timer per gang) og det ble gjennomført en plukkanalyse i løpet av hver observasjonsperiode. HNR valgte følgende observasjonsområder på Bystranda:

1) Sandvolleyballbaner (sosial sone med sitteplasser/gressplen)

HNR gjennomførte observasjonsperiodene fredag kveld (18.00 – 20.00) og mandag morgen (09.00-11.00). Bakgrunnen for det er en antakelse om at sandvolleyballområdet benyttes mest på kveldstid i helgen og på dagtid i ukedagene.

2) Strandsone (sosial sone for barnefamilier og ungdom)

Strandsonen ble observert på dagtid lørdag (11.00-13.00) og sen ettermiddag på tirsdag (16.00-18.00). Bakgrunnen for det er en antakelse om at strandsonen benyttes mest av barnefamilier og at denne gruppen benytter parken i helgene, ved fint vær, og at strandsonen ellers benyttes mest etter skole og jobb i ukedagene.

3) Promenade/gangvei (populær turrute gjennom byparken)

HNR gjennomførte observasjonsperiodene søndag ettermiddag (15.00-17.00) og onsdag formiddag (10.00-12.00). Bakgrunnen for det er en antakelse om at promenaden, som benyttes hovedsakelig til gjennomfart, gå- eller joggeturer, benyttes til søndagstur og morgen/formiddagsturer.

1.3.2 Beskrivelse av observasjonstidspunkter på Bystranda

Seks observasjonsperioder på henholdsvis to timer hver (totalt 12 timer) ble gjennomført ved utvalgte observasjonsområder (se 2.1.4). Ulike ukedager og tidspunkter ble valgt for å fange opp ev. forskjellige parkbrukere. Observasjonene ble gjennomført på følgende tidspunkter:

- Fredag 9. juli: Kveld 2 t (18.00 - 20.00)
- Lørdag 10. juli: Formiddag 2 t (11.00 - 13.00)
- Søndag 11. juli: Ettermiddag 2 t (15.00 - 17.00)
- Mandag 12. juli: Morgen 2 t (09.00 - 11.00)
- Tirsdag 13. juli: Ettermiddag 2 t (16.00 - 18.00)
- Onsdag 14. juli: Formiddag 2t (10.00 - 12.00)

1.3.3 Byparkpiloten baserer seg på følgende tre evalueringsmetoder

1. Vurdering av overordnet forsøplingsgrad: Hold Norge Rent har basert første evalueringsmetode på en metodeprotokoll utviklet av Håll Sverige Rent. Protokollen ble brukt til å måle den overordnede forsøplingsgraden ved de tre utvalgte observasjonsområdene på Bystranda. Målet var å kunne si noe om den generelle forsøplingsgraden, det vil si det overordnede inntrykket en fikk ved hvert av de tre utvalgte områdene. En slik vurdering ble gjort to ganger (til ulike tidspunkter) for hvert av de tre områdene.
2. Plukkanalyse og registrering av forsøpling innenfor et bestemt område: Ved hjelp av metodeprotokollen, utviklet etter modellen til Håll Sverige Rent, ønsket HNR å gjennomføre plukkanalyser ved hvert observasjonsområde. Plukkanalysen ble gjennomført gjennom oppmåling av et 5x5 meter transekt i en del av det relevante observasjonsområdet. Kun enhetene som blir funnet inne i det oppmålte området ble registrert i protokollen. Målet for

plukkanalysene var å kunne si noe om sammensetningen av forsøplingen og på den måten identifisere konkrete tiltak.

3. Observasjon av forsøplingsatferd: HNR gjennomførte observasjonsperioder på to timer ved hvert av de tre utvalgte områdene. Målet var å observere ulike grupper parkbrukere for å få et bedre vurderingsgrunnlag for anbefalinger om tiltak mot forsøpling ved Bystranda.

2. Byparkpiloten på Bystranda i Kristiansand

2.1 Studieobjekt – Bystranda i Kristiansand

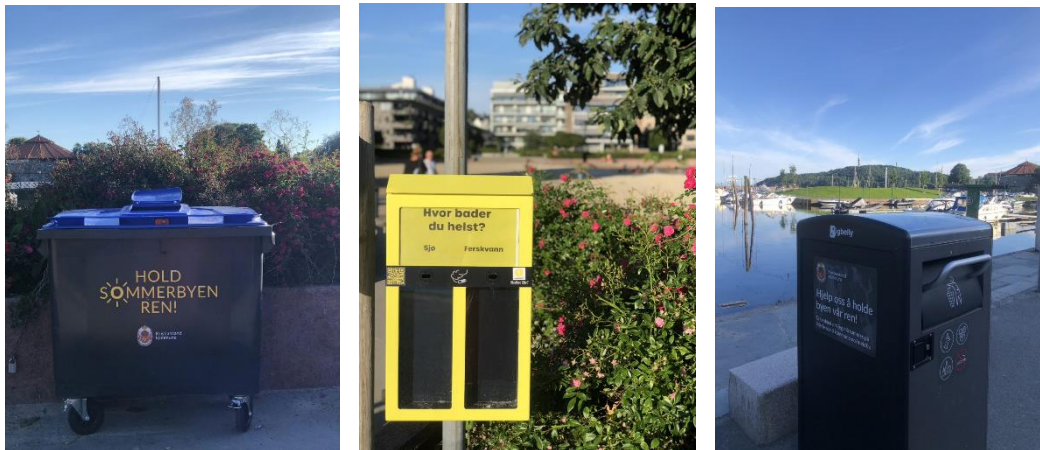
2.1.1 *Beskrivelse av Bystranda*

- Bystranda ligger langs vannkanten ved Kvadraturen i Kristiansand sentrum. Parken er en populær badeplass i sommermånedene, og har tilgang til kullgrill, sandvolleyballbaner,toaletter og utedusjer. Dette gjør Bystranda til en populær møteplass i Kristiansand, både for aktiviteter, bading, piknik og andre sosiale sammenkomster. Den langgrunne stranda gjør strandsonen attraktiv for barnefamilier.
- Det var gledelig å se at Kristiansand kommune og parkvesenet har gjort en svært god jobb med tilrettelegging for riktig avfallshåndtering på Bystranda. Det må nevnes at kommunen har supplert med søppelkasser, satt opp to resirkuleringsstasjoner ved begge inngangsområdene til parken, det er satt opp Ballot Bin for kasting av sigarettene og en ryddepatrulje er ansatt i sommermånedene for å sikre daglig opprydning i parken.

2.2 Eksisterende tiltak for god søppelhåndtering på Bystranda

- Søppelkasser
 - Kristiansand kommune har supplert området rundt Bystranda med ytterligere avfallsbeholdere (i tillegg til Bigbelly) dekorert med budskapet «Hold sommerbyen ren».
 - Parkvesenet har inngått samarbeid med Avfall Sør som supplerer to resirkuleringsstasjoner ved begge inngangene til Bystranda. Resirkuleringsstasjonene består av kategoriene: restavfall, glass/metall, papir og matavfall.
- Søppelpatrulje
 - Kristiansand kommune har ansatt sommervikarer (juni-august) som tømmer og rydder (manuell plukking) avfall hver morgen og kveld (to personer morgen/to personer kveld)
- Grillområde med kullgrill og sitteplasser

- Kommunen har etablert et grillområde ute på Tangen med to store permanente griller. Målet er å redusere mengden engangsgriller på Bystranda og etablere et piknikområde utenfor gressplenen for å unngå ugunstige og farlige grillforhold.
- o Ballot Bin (Sneipfritt)
- Kommunen har montert den visuelt fengende askebegertypen Ballot Bin på et sentralt og synlig sted i parken for å motivere parkbrukere til å kaste sneipen i denne.
- o Sandrensemaskin
- Kommunen sørger for at strandsonen (sandområdet) renses hver tredje uke.

2.2 Funn og resultater på Bystranda

2.2.1 Oppsummering fra observasjon av parkbrukere på Bystranda

- o Observasjon av besøkende og brukere av Bystranda viste at parken ble benyttet av mange ulike grupper. Tre grupper utpekte seg særlig som parkgjengere:
 - 1) Ungdommer (15-25 år): benyttet seg av det offentlige sandvolleyballanlegget og av fritidsområder til piknik og som samlingsarena for sosiale sammenkomster.
 - 2) Barnefamilier: benyttet seg av den offentlige lekeplassen i parken og av strandsonen, som egner seg særlig til trygg lek og aktivitet i vannkanten.
 - 3) Turgåere/joggere: benyttet seg av gangveien gjennom Bystranda som en treningsarena eller som turområde.
- o Ungdomsgrupper: Gjennom observasjonstiden var det tydelig at Bystranda brukes som et sosialt møtested for unge i Kristiansand. Det ble særlig observert grupper på 4-8 personer, noen ganger større grupper. Ungdommene samlet seg rundt sandvolleyballanlegget der flere grupper spilte sandvolleyball, andre spiste/drank medbragt mat og drikke, mens andre brukte parken til å sosialisere. Det så ut til at parken ble benyttet hyppigere av denne gruppen i

helgene og om kvelden. Gjennom observasjonsperioden så vi at denne brukergruppen stod for store deler av forsøplingen på Bystranda. Forsøplingen skjedde ofte i sammenheng med at gruppen var i oppbrudd og/eller forlot parken, eller i det de forflyttet seg fra ett sted til et annet innad i parken.

- Barnefamilier: Under observasjonsperioden i juli var barnefamiliene en sterkt representert gruppe på Bystranda og det var særlig områdene rundt lekestativene og strandsonen som ble tatt i bruk av denne gruppen. Ved strandsonen ble det observert mange større grupper med opptil flere barnefamilier som spiste medbrakt lunsj og/eller annen take-away. Det ble ved flere anledninger observert at medbrakt mat og drikke førte til forsøpling og mye tyder på at det er mat- og drikkevarer som øker forsøplingsrisikoen knyttet til barnefamilier. Det ble observert at vær og vind tok med seg småting (fra yoghurtbegre, korker, servietter og mindre plastemballasje). Det ble også observert at barn brukte take-awayemballasje til å leke med i sanden (kopper, skjeer, plastposer, o.l.). Som regel ble det observert at foreldrene plukket opp avfallet som havnet på avveie, men ikke alltid. «Den lille søpla» (plastfliker, korker/lokk, gummistrikker, o.l.) var det som oftest ble liggende igjen etter barnefamiliene. Dette er på mange måter vanskelig å unngå at den lille søpla blir liggende igjen og noe av det er trolig for lite til at sandrensemaskinen klarer å plukke det opp (?).
- Turgåere/joggere: Under observasjonsperioden ble det observert mange turgåere og joggere langs gangveien/promenaden på Bystranda. Denne gruppen brukte som regel parken til gjennomfart, med noen unntak der turgåere satte seg på benkene langs gangveien. Promenaden langs Bystranda var stort sett veldig ryddig, og mye tyder på at parkvesenet lykkes i jobben med å få med seg alt avfall fra dette området.

2.2.2 Grad av forsøpling på Bystranda

- I løpet av hver observasjonsperiode gjennomførte vi en overordnet vurdering av forsøplingsgrad ved det utvalgte området. Graderingen går fra 1-5, der 1 tilsvarer ingen synlig forsøpling og 5 tilsvarer ekstremt mye forsøpling i målingsområdet. Det er viktig å understreke at forsøplingsgraden kun skal indikere den generelle oppfatningen vi får av området og vurderingen gjøres FØR plukkanalysen.
- På Bystranda ble alle måleområdene vurdert innenfor forsøplingsgrad 1-3, som indikerer at det ikke var noen områder med store forsøplingsproblemer i parken. Gitt at parkvesenet i Kristiansand rydder parken flere ganger i døgnet er det likevel verdifull innsikt og en indikator på forbedringspotensialer.
- Sandvolleyballbaner: Sandvolleyballbaneområdet ble vurdert til forsøplingsgrad 3 ved første måling og forsøplingsgrad 1 ved andre måling. Sandvolleyballturneringen som ble arrangert

gjennom helgen, mens første måling ble gjennomført, var sannsynligvis utslagsgivende for den første målingen. Ved første måling, fredag kveld, var det også mange ungdomsgrupper som spilte sandvolleyball og spiste/drakk ved gressområdet rundt banene. Flere forklaringsfaktorer kan ha vært utslagsgivende for forsøplingsgraden under første måling, inkludert antall mennesker, mengde drikke og take-awayemballasje og at mange var tydelig påvirket av alkohol. Andre måling ble gjennomført mandag morgen/formiddag og det samme området ble vurdert til forsøplingsgrad 1. Det skyldes trolig at arrangøren av sandvolleyballturneringen gjennom helgen har lyktes godt med opprydningsarbeidet og/eller at parkvesenet har gjort en god opprydningsjobb før en ny uke.

- Strandsoner: Strandsonen på Bystranda ble vurdert til forsøplingsgrad 2 både ved første og andre måling. Første måling ble gjennomført lørdag formiddag og andre måling ble gjennomført tirsdag ettermiddag. Det var noen flere mennesker på stranden på lørdag, uten at det utgjorde noen dramatisk forskjell, noe som trolig skyldes at det var fellesferie. Bakgrunnen for vurderingen var at det lå flere mindre forsøplingsgjenstander i sanden. De gjenstandene som ble observert var korker, lokk, plastposer og ispinner. Det var også synlige mengder med sneip og snus langs kanten av strandsonen (overgang fra sand til promenade/gangvei).
- Promenade/gangvei: Promenaden/gangveien var stort sett veldig ren, men måleområdet ble vurdert til forsøplingsgrad 1 ved første måling og forsøplingsgrad 2 ved andre måling på bakgrunn av småsøppel langs kanten av promenaden. Ved første måling ble parkvesenets sommervikarer observert i området og promenaden var nylig ryddet. Ved andre måling ble det kun funnet mindre gjenstander som sigarettssneip, tyggegummi og matemballasje i måleområdet.

2.2.3 Hvem forsøpler?

- På bakgrunn av observasjonsstudien så vi at det var særlig to grupper som forsøplet mer enn andre. Det var barnefamilier som brukte parken til dagaktiviteter og ungdommer som brukte parken som sosialt møtested, til sport og andre aktiviteter på kveldstid og i helger.
- Forsøplingen som ble observert skjedde hovedsakelig uten at forsøpler selv var klar over at det skjedde. Eksempelvis ble det observert tilfeller der barn leker med en take-awaykopp som graves ned i sanden og glemmes der. Det samme gjør seg gjeldene i tilfeller der «den lille søpla» havner på avveie. Enten ble søpla tatt av vinden eller så havnet det på avveie uten at det ble oppdaget.
- Mye av forsøplingen som forekom på kveldstid stammet fra de yngre aldersgruppene (15-25 år). Mye tyder på at forsøplingsrisikoen økte i takt med antall ungdommer i gruppen, en veletablert antakelse som Hold Norge Rent har sett ved andre/tidligere innsiktsstudier. I større grupper genereres det naturlig mer avfall, noe som øker forsøplingsrisikoen. I enkelte tilfeller ble det observert at take-awayemballasje og drikkevareemballasje (særlig alkoholholdige drikkevarer) ble liggende igjen uten at ungdommene selv viste tegn til at de reflekterte over ansvar for riktig søppelhåndtering. Ved andre anledninger ble det observert at bokser og flasker ble lagt igjen i bukser rundt sitteområdet. Gjennom HNRs innsikt fra prosjektet "Havet begynner her" har vi sett at det er vanskelig å iverksette tiltak mot forsøpling som stammer fra folk i beruset tilstand.
- Videre antyder observasjonsstudiet at barnefamilier var en annen viktig kilde til forsøpling på Bystranda i sommer, noe som er naturlig da denne gruppen er en av dem som tilsynelatende brukte parken mest i perioden observasjonene ble gjennomført. Det er godt lagt til rette for trygg bading og lek i vannkanten, noe som trolig er viktig for småbarnsfamilier når de velger hvor de skal tilbringe sommerdagene. Det er også lagt til rette for å ha med medbrakt mat og drikke ved benkområdene rundt strandsonen, i tillegg til et grillområde på Tangen (i umiddelbar nærhet fra strandsonen).
- Hos begge gruppene (ungdommer og barnefamilier) var det særlig mat- og drikkevareemballasje som ble gjenstand for forsøpling. Emballasje i forbindelse med take-awaymat og drikkevarer er ofte laget av plast, papp eller metall. Gjennom observasjonene på Bystranda fikk vi bekreftet at denne samlekategorien var en vesentlig kilde til forsøpling i sommer. Av statistikk fra folkeforskning og Rydderapporten 2020 ser vi at matemballasje er blant topp-ti funn nasjonalt, mens take-away og engangsartikler, samt godteri og snackspapir, er representert blant topp fem i flere norske fylker¹. Ifølge folkeforskningsdata fra Ocean

¹ Rydderapporten 2020, Hold Norge Rent, s. 34-40

Conservancy i 2020 står mat-, godteri- og snackemballasje for nesten ti prosent av avfallet og havner på tredjeplass på den totale funnoversikten². Funn fra plukkanalysene som ble gjennomført på Bystranda kan ikke sies å være representative for hele Bystranda. Det kan likevel brukes som en indikasjon på hvilke typer avfall som havner på avveie i parken, og vi fant godteri- og snackspapir, samt mat- og drikkevareemballasje ved to av tre observasjonsområder. Det er også viktig å påpeke at det ble observert svært mye mat- og drikkevareemballasje, take-away og engangsartikler i parken, men at forbrukerne stort sett ryddet med seg alt da de dro fra området.

2.2.4 Når forsøples det?

- Gjennom kunnskap ervervet fra observasjonsstudiet ser det ut til at forsøpling forekommer hyppigere på kvelden og i helgene. At det forsøples mest i løpet av helgen kommer trolig som en naturlig følge av at parken benyttes av flere mennesker gjennom helgen. Videre har vi grunn til å tro at årsaken til at forsøplingsrisikoen øker på kveldstid er at brukergruppen som har vist seg å forsøple mest, ungdomsgrupper, benytter parken til sosiale sammenkomster med og uten alkohol i det tidsrommet.

2.2.5 Årsaker til typisk forsøplingsatferd

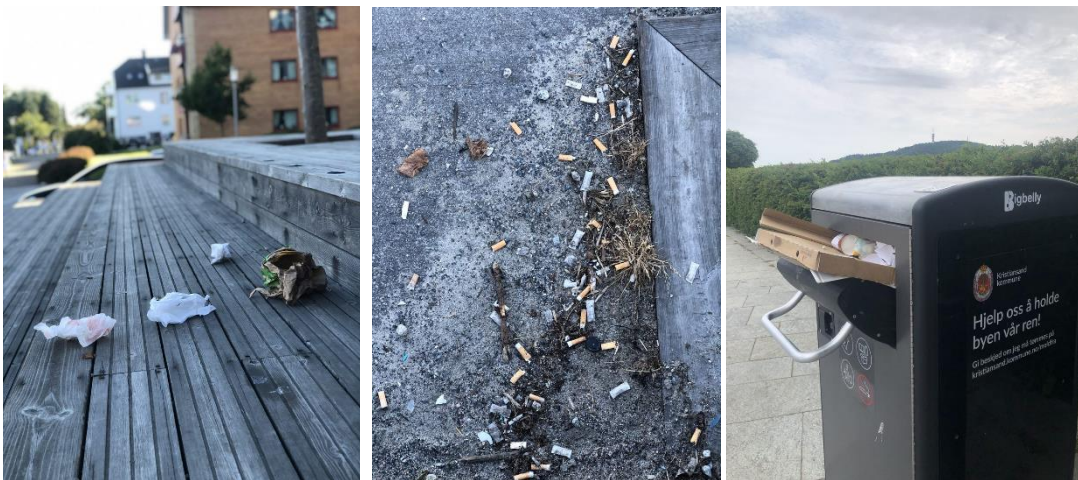
- HNR har gjort seg noen enkle antakelser om årsaker til typisk forsøplingsatferd hos de to brukergruppene med høyest forsøplingsrisiko knyttet til parken på Bystranda:
 - Sosiale sammenkomster: Det er god grunn til å anta at parkbrukere som setter seg ned for å sosialisere i parken utgjør en vesentlig større forsøplingsrisiko enn dem som kun bruker parken til turer og jogging. Studien til Keep Britain Tidy (KBT) bekrefter denne antakelsen om at forsøplingsrisikoen øker jo flere mennesker som er sammen³. Årsaksforklaringen til KBT går ut på at det er mindre sannsynlig at enkeltpersoner i en gruppe vil bryte ut av gruppen for å lete etter en søppelbøtte. Videre forklares det at i større sosiale grupper er det lettere at det oppstår uklarhet rundt hvem som har ansvar for søppelhåndtering. Enkeltindivider i gruppe vil trolig føle mindre personlig ansvarlig for samlet avfall gruppen genererer.
 - Sosiale sammenkomster med mat og drikke: Forsøplingsrisikoen øker ytterligere dersom det nytes medbrakt mat og drikke i parken, da det medfører økt bruk av emballasje og engangsartikler. Tidligere studier HNR har tatt del i indikerer at det større sannsynlighet for at emballasjen blir med hjem fra parken dersom det knyttes en verdi til den. Det vil si at

² *ibid*, s. 45

³ Keep Britain Tidy (2015), *Littering and Recycling in St James and Green Parks*, s. 15, [Keep-Britain-Tidy-report.pdf](#)

flerbrukskopp, dekketøy eller andre flerbruksartikler trolig vil øke sjansen for at emballasjen blir tatt med hjem og dermed bidra til å minimere forsøplingsrisikoen. Dette gjelder både for familier, par og vennegjenger.

- Sosiale sammenkomster med alkohol: Sammenkomster med alkoholholdig drikke medfører ofte en svært høy forsøplingsrisiko. Ser vi på funnkategoriene fra både folkeforskningen og observasjonsstudier ser vi at drikkevareemballasje, korker og lokk fra alkoholholdige drikkevarer svært ofte er representert. Videre er det grunn til å tro at folk i alkoholpåvirket tilstand er mer tilbøyelig for å forsøple eller glemme å rydde opp etter seg, da det er kjent at man blir sløv og mindre detaljorientert i alkoholpåvirket tilstand.

3. Anbefalte tiltak mot forsøpling på Bystranda

3.1 Etablere en forventning til oppførsel på Bystranda

- o Fordi Bystranda i sin helhet ikke har ytre gjerder/grenser kan det være uklart for parkbrukere når de er inne i parken. Studiet gjennomført av Keep Britain Tidy indikerer at folk (i det tilfelle tilknyttet resirkulering) vil endre sitt atferdsmønster etter hvilke forventninger som knyttes til atferd ved det relevante stedet. Eksempelvis er det vanlig at folk som ferdes i områder de opplever som urørt natur er mer opptatt av å ikke forsøple. Hold Norge Rent og LOOPS observasjonsstudie om folks holdninger til forsøpling viser noe tilsvarende, at folk ikke oppfatter by som natur, og at man regner med at disse områdene blir ryddet⁴. Det samme gjelder i hjemmet, der de aller fleste vil ta opp noe som faller på gulvet.
- o Et konkret tiltak mot forsøpling på Bystranda kan være å etablere et inngangsparti som markerer og bevisstgjør brukere av parkområdet. Dette kan eksemplifiseres gjennom et

⁴ Hold Norge Rent (2020), "Havet Begynner Her": <https://holdnorerent.no/wp-content/uploads/2021/02/Havet-begynner-her-Innsiktsrapport-komprimert.pdf> og ÆRA, 2020: «Hvordan forhindre forsøpling i byrommet?» Hold Norge Rent og LOOP

“Velkommen til Bystranda” skilt med en oppfordring om å ivareta og sikre riktig avfallshåndtering.

- Dette kan gjøres på følgende måte:
- Informere om tilrettelagt avfallshåndtering ved hjelp av et kart over Bystranda der søppelbøtters posisjon i parken er tydelig markert.
- Lage en liste over tips til riktig søppelhåndtering.
- Avslutte med en tydelig oppfordring til alle parkbrukere gjennom å appellere til ansvarsfølelse og hensyn til andres trivsel i parken.

3.2 Iverksette holdningsskapende tiltak rettet mot ungdom (samarbeid Natteravner)

- Underveis i studien har det blitt tydelig at forsøplingsrisikoen øker på kveldstid og i helgene. På disse tidspunktene er det ofte ungdomsgrupper som benytter seg av parken. Det ble observert at forsøplingsrisikoen øker når en gruppe spiser og oppholder seg i parken over tid. Observasjonene viser at kombinasjonen av sosiale samlinger, mat (inkl. take-awayemballasje) og alkohol øker sjansene for forsøpling og at en direkte påminnelse om riktig søppelhåndtering kan være nødvendig.
- Ved to anledninger (fredag og lørdag kveld) ble det observert flere grupper med beruset ungdom i parken. Det ble også observert miljøarbeidere/natteravner i parkområdet. Dersom dette er et kommunalt tiltak, og gruppen med miljøarbeidere/natteravner utelukkende var til stede for å kommunisere med beruset ungdom, kan det være et forslag at kommunen etablerer et samarbeid med denne gruppen. På den måten kan miljøarbeidere/natteravner ha en effektiv formidlende rolle rundt forsøpling i parken. Det kan også være verdifullt å utforske mulighet for at disse deler ut poser til ungdomsgrupper før de drar fra parken.

3.3 Dialog med utsalgssteder og take-awaybutikker i nærområdet

- En hypotese er at brorparten av take-awayemballasjen og engangsartiklene som benyttes på Bystranda kommer fra utsalgssteder i nærområdet rundt parken.
- Et konkret forslag vil være å invitere til dialog med lokale utsalgssteder med mål om å opprette et samarbeid på sikt.
- I første omgang kan kommunen invitere alle utsalgssteder i nærområdet til en workshop. Det kan organiseres en kort ryddeaksjon med påfølgende plukkanalyse sammen med utsalgsstedene slik at de selv får mulighet til å se sammensetningen av forsøpling på Bystranda. Denne innsikten kan brukes til å etablere konkrete initiativer og tiltak fra kommunen og de relevante utsalgsstedene.

- HVIS hypotesen om at produkter fra disse utsalgsstedene ender som forsøpling på Bystranda vil det være effektivt å se på hvilke tiltak som kan iverksettes for å minimere engangsartikler og emballasje fra disse stedene. Her er det mange eksempler på mulige tiltak:
 - *Flergangsalternativer*: cafeer og andre utsalgssteder tilbyr flergangsalternativer på kopper, bestikk, tallerkener og lignende.
 - *Returmuligheter eller pant*: Utsalgssteder for take-awayemballasje (eksempelvis pizzaeske) tilbyr pant på emballasjen (kan fungere som et kaffekort med 6 klipp før du får noe rabatt på neste kjøp).
 - *Bevisstgjøring*: Kommunen og nærliggende utsalgssteder går sammen om bevisstgjøring og/eller holdningskampanje.
 - *Rabatter*: butikken gir X kr avslag for å bruke flerbrukskopp.

3.4 Skilting - “regler for brukere av Bystranda”

- En måte å etablere tydelige retningslinjer for riktig søppelhåndtering på Bystranda kan være ved å sette opp noen enkle huskereglene for parkbrukerne. Reglene plasseres på et naturlig sted i parken (denne anbefalingen kan kombineres med anbefaling nr. 1) Håpet er at et slikt regelverk vil etablere et forventningsforhold mellom parkbrukerne og parkforvalter.
- Oppmuntring istedenfor pekefinger: I Hold Norge Rent har vi erfart at oppfordring og oppmuntring til riktig søppelhåndtering er mer effektivt enn å rette pekefinger. Oppmuntrende formuleringer og appell til kollektivt ansvar for et felles bruksområde kan gjøres på følgende måter:
 - *“Vi i kommunen/parkvesenet gjør alt vi kan for å holde Bystranda ren og trivelig for alle, men vi trenger din hjelp! Derfor har vi laget noen trivselsregler”*
 - Ta hensyn til andre i parken
 - Pass på at du ikke legger igjen personlige gjenstander eller søppel i parken
 - Bruk søppelbøttene som er satt opp på området
 - Ikke gjør skade på naturen i parken
 - Hjelp oss å bevare bystranda #likefinsomfør

3.5 Krav til arrangører i forbindelse med søppelhåndtering ved offentlige arrangementer

- Etersom observasjonsstudiet fant sted samtidig som et offentlig sportsarrangement vil Hold Norge Rent anbefale at kommunen ser på tiltak som sikrer at alle arrangører ved Bystranda har fokus på den totale forsøplingsrisikoen tilknyttet sitt arrangement. En oppfordring til kommunen vil være å sørge for at det inngås en avtale med alle arrangører og som fastslår arrangørens ansvar for organisert avfallshåndtering under arrangementet.

- Følgende bestemmelser anbefales:
 - Arrangør er pliktig å påse at det ikke etterlates noe avfall etter ferdig arrangement.
 - Arrangør er pliktig å påse at det er tilrettelagt for riktig avfallshåndtering under arrangementet.
 - Arrangør er pliktig å ha en “avfallsansvarlig leder” i administrasjonen som påser at det tilrettelegges for riktig avfallshåndtering.
 - Arrangør oppfordres til å velge bærekraftige og/eller flerbruksalternativer ved serveringssteder under arrangementet.
- Videre inspirasjon kan hentes fra Hold Norge Rents arrangementvettregler:
<https://holdnorerent.no/kunnskapsartikkel/soppelfritt-arrangement>

4. Oppsummering etter arbeidsmøte med Kristiansand kommune/parkvesenet

Til stede: Anne Line Gangså Tørresen, Arnvid Sejnæs, Mari Mo Osterheider, Nadine Mellem

Dato: 7. september 2021

4.1 Gjennomgang og konkrete tiltak for 2021

Hold Norge Rent inviterte Kristiansand kommune og parkvesenet til et arbeidsmøte der anbefalte tiltak ble presentert. Kommunen og parkvesenet kom med kommentarer og tilbakemeldinger på anbefalingene og identifiserte fire tiltak som kunne videreføres og/eller iverksettes i løpet av våren 2022. Målet er at tiltakene skal prøves ut vår/sommer 2022.

4.1.1 Avfallsstasjoner ved inngangene til Bystranda

Tiltak 1: Kommunen ønsker å engasjere VGS-elever (relevante faglinjer) i arbeidet med å etablere skikkelige resirkuleringsstasjoner.

Dette tiltaket skal sikre at resirkuleringsstasjonene se gjennomførte ut og signaliserer til parkbrukere at avfallshåndteringen er godt tilrettelagt. Stasjonene skal bygges slik at merking av søppelkategorier blir svært tydelig for brukere.

4.1.2 Holdningsskapende kampanjer rettet mot ungdom

Tiltak 1: Parkvesenet har allerede etablert kontakt med ungdom 16. mai hvert år. Tiltaket innebærer samtaler og oppfordring til ansvarlig avfallshåndtering hos ungdom.

Dette er et flott initiativ med gode muligheter for eskalering. Her kan målet være å gjennomføre ukentlig/månedlig "kveldstur" der parkvesenet møter ungdom på Bystranda.

Tiltak 2: Kommunen viste interesse for å etablere kontakt med Natteravnene for å ha en dialog med dem om fokus på avfallshåndtering i parken.

Tiltak 3: Kommunen ønsker å iverksette et SoMe-prosjekt med Instagram-influencere for å engasjere ungdom. Dette er et kjempegodt tiltak som kan benyttes på kommunenes SoMe-kanaler. Det viktigste er at også influencerene selv deler materialet i egne kanaler.

4.1.3 Dialog med utsalgssteder

Kommunen har allerede identifisert noen interesserte utsalgssteder rundt Bystranda.

Tiltak 1: Kommunen/parkvesenet viste stor interesse for å etablere samarbeid med utsalgssteder og til å gjennomføre en innledende workshop. Hold Norge Rent kan veilede kommunen i forkant av workshopen og bidra med fagkunnskap om ønskelig.

Forslag til gjennomføring av workshop med lokale utsalgssteder:

Trinn	Gjøre mål/aktivitet	Kommentar
1	-Kommunen sender ut invitasjon i god tid til et heldagsarrangement /workshop	-Burde gjennomføres på våren (april-mai) -Alle deltakere må bekrefte deltakelse
2	Kommunen og parkvesenet samler inn alt avfall generert på Bystranda gjennom en helg eller uke og stiller dette ut på bord i workshoplokalet	Målet er å vise alt avfall som genereres og gi utsalgsstedene en "aha-opplevelse" knyttet til hvor mye avfall som genereres og hvilke avfallskategorier som er representert
3	Kunnskapsutvekslingssesjon: Utsalgsstedene er selv med å sortere avfallet med fokus på mat- og drikkevareemballasje (papp, plast, metall, flasker og bokser)	Målet er å etablere en bevissthet knyttet til mengden mat- og drikkevareemballasje, samt at alle utsalgsstedene selv kan identifisere sitt eget varemerke blant avfallet

4	Åpen sesjon: Diskusjon rundt hvilke samarbeid og tiltak som kan iverksettes mellom kommunen og utsalgsstedene	Målet er å etablere en felles forståelse for forsøplingsproblemene og skape en vilje og en fellesskapsfølelse knyttet til samarbeid om løsninger og konkrete tiltak
5	Oppsummering: Sammen utarbeide noen konkrete mål for samarbeid i sommermånedene 2022	Mål for kommunen er at utsalgsstedene skal gjøre grep som minimerer take-awayemballasje (eks: slutte med sugerør, oppfordre til flerbrukskopp)

4.1.4 Arrangementveileder

Tiltak 1: Parkvesenet er med på befarings med alle arrangører i forkant av arrangement.

Avfallshåndtering og tilrettelegging er en integrert del av befaringsen. Dette er en god praksis som burde videreføres i 2022.

Tiltak 2: Kommunen har en arrangementveileder:

<https://www.kristiansand.kommune.no/navigasjon/innbyggerdialog-og-frivillighet/innbyggertorg/arrangement/>

Tiltak 3: Kommunen ønsker å etablere et krav til arrangør om avklart avfallsansvarlig under hele arrangementet.

Tiltakene har som formål å sikre ansvarliggjøring hos arrangør og en kontaktperson å forholde seg til dersom avfallshåndteringen avviker fra avtalen med arrangør.

Kilder

Strandrydderapporten 2020 (2021):

<https://holdnorerent.no/wp-content/uploads/2021/07/210707-Rydderapporten-2020-SCREEN.pdf>

Keep Britain Tidy (2015) Littering and Recycling in St James and Green Park:

<file:///C:/Users/NadineMellem/Downloads/Keep-Britain-Tidy-report.pdf>

Hold Norge Rent "arrangementvettregler":

<https://holdnorerent.no/kunnskapsartikkel/soppelfritt-arrangement>

Hold Norge Rent (2020), Havet begynner her:

<https://holdnorerent.no/wp-content/uploads/2021/02/Havet-begynner-her-Innsiktsrapport-komprimert.pdf>